

Soproni Egyetem

Konzulens: Szilva Zsuzsanna, tanársegéd

Benedek Elek Pedagógiai Kar

A TÁNC SZEREPE AZ ÓVODAI TESTNEVELÉSBEN

A népzene, néptánc fejlesztő hatásai gyógypedagógiai megközelítéssel

Sopron, 2024

Szabó Veronika, gyógypedagógia

Tartalomjegyzék

1	BEVEZETŐ GONDOLATOK	4
1.1	TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA.....	4
1.2	A VIZSGÁLAT CÉLJÁNAK MEGHATÁROZÁSA	5
1.3	A DOLGOZAT FELÉPÍTÉSE	6
2	A TÉMA SZAKIRODALMI ELEMZÉSE	6
3	HIPOTÉZISEK, KUTATÁSI KÉRDÉSFELVETÉSEK	10
3.1	HIPOTÉZISEK.....	10
3.2	KUTATÁSI KÉRDÉSFELVETÉSEK, KUTATÁSOM TÁRGYA.....	10
4	KUTATÁSI MÓDSZEREK BEMUTATÁSA	11
4.1	MINTAVÁLASZTÁS.....	12
4.2	A VIZSGÁLAT HELYE.....	13
5	SAJÁT KUTATÁSI EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA ÉS ELEMZÉSE	13
5.1	A TÁNCISKOLA VEZETŐJÉVEL KÉSZÍTETT INTERJÚ ELEMZÉSE	13
5.2	AZ ÓVODAVEZETŐVEL KÉSZÍTETT INTERJÚ ELEMZÉSE.....	17
5.3	A GYERMEKEK MEGFIGYELÉSE, A VIZSGÁLAT	20
5.4	TAPASZTALATAIM, KÖVETKEZTETÉSEIM	26
5.5	KAPOTT EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE.....	26
5.6	ÖSSZEGZÉS	27
5.7	A FENNÁLLÓ PROBLÉMA LEHETSÉGES MEGOLDÁSA	28
6	ÖSSZEFOGLALÁS	29
7	FELHASZNÁLT IRODALOM	31
8	MELLÉKLETEK	32
8.1	A GYERMEKEKKEL VÉGZETT FOGLALKOZÁS MENETE.....	32
8.2	A TÁNCISKOLA VEZETŐJÉVEL KÉSZÍTETT INTERJÚ ELEMZÉSE	32
8.3	AZ ÓVODAVEZETŐVEL KÉSZÍTETT INTERJÚ ELEMZÉSE.....	32

„...ezért is a gyermekek nevelésében a táncot kiindulási alapnak lehet tekinteni. A népi táncos gyermekjáték tartalmánál és formájánál fogva közelebb áll a gyermek korához és érzelmi világához, kifejezőképességeihez, képzeletvilágához, valamint egyszerű, természetes táncos formái és technikája révén alkatához, végül legjobban megfelel értelmi képességeinek is. Tulajdonképpen ez lesz a gyermek táncanyanyelve.”

Berczik Sára 1960

1 Bevezető gondolatok

1.1 Témaválasztás indoklása

Dolgozatomban azt vizsgálom, illetve azt mutatom be, hogy az autentikus népzene, néptáncnak, mennyire helye van a gyógypedagógiában; alátámasztva olyan eredményekkel, amelyek mind azt indokolják, hogy ezt a mozgásformát, ezt a művészeti ágat bátran kezdjük el (kellő megalapozás után) használni gyermekek fejlesztésében, terápiás céllal is akár. Tapasztalataim alapján, sajnos sokan, akik gyerekekkel foglalkoznak, vagy akár gyógypedagógiai/ fejlesztő munkát végeznek, nagyon kevés ismerettel (vagy semmi ismerettel) nem rendelkeznek a magyar néptánc, népzene világából. Rengeteg módszer, eszköz van a kezünkben, melyekhez fordulhatunk ilyen esetekben, különböző terápiák, fejlesztő foglalkozások, szakemberek, az ember szinte összezavarodik a bőségtől, a sok választási lehetőségtől, hogy mi lenne a legmegfelelőbb a gyermeke számára. Mindazonáltal a néptánc nem az elsődleges választási lehetőség, sőt nem is merül fel túl gyakran. Sok esetben előfordul, hogy a néptáncot ajánlják a szülőknek a gyermekeik számára, de aztán ritkán lesz az a végső választás. Úgy érzem, hogy egyrészt ingoványos, másrészt kiaknázatlan ez a terület, pedig csodás eredményeket lehet vele elérni, és akár még többet is lehetne, ha teret kapna.

23 éve táncolok Szombathelyen az Ungaresca táncegyüttesben. 10 éve segédkezek, illetve több gyermek tánccsoport vezetésében is részt veszek. Ezek által nagyon átfogó képet kaptam arról, hogy a néptáncnak, a népzenenek milyen fejlesztő hatása van. Rengeteg gyermek fordult meg már a „kezeim között”, hiszen óvodapedagógusként dolgozom. Ezáltal, hogy ennyi gyermek fejlődését kísérhettem figyelemmel az óvodai éve alatt, ráadásul sokaknál kiegészült 3-4 év néptáncal is, ezeket a fejlesztő hatásokat a saját szememmel figyelhettem meg a gyermekeken. Mindezek mellett azt mondhatom, hogy Vas megye nagyon jó helyzetben van, hiszen megyeszékhelyünkön is, illetve a környező városokban, falvakban nagy, vagy egyre nagyobb hangsúlyt kap a néptánc. Egy olyan városban, amihez ennyi jelentős személy köthető (Vincze Ferenc; Antal László; Pesovár Ernő; Horváth János „Gedi”), szívügyünk is, hogy továbbadhassuk azt az örökséget ami tőlük maradt ránk.

Vas megye egyébként is kiemelkedő táncanyaggal, hagyományokkal büszkélkedhet, így külön feladatnak is tartom, hogy az élet egyre több területén lehessen ehhez a mozgásformához nyúlni, akár egy sérült gyermek esetében is. Ezt a dolgozatomban a saját munkámból vett példákkal szeretném alátámasztani.

1.2 A vizsgálat céljának meghatározása

A bevezetésben megfogalmazottak szerint a fejlesztésben, a gyógypedagógiában a népzene, a néptánc nem kap elég nagy hangsúlyt. Felmerül lehetőségként, de a hiányos szaktudás miatt, a módszer ismeretlensége miatt nincs a köztudatban, nincs olyan használatban, mint amennyire sok lehetőség rejlik benne. **Céлом, hogy feltárjam, hogy hogyan segíthet a néptánc az egyéni fejlődésben, különösképpen a kognitív, az érzelmi és a motoros területeket. Vizsgálom és korábbi eredményeimet használva bemutatom, hogy hogyan alkalmazható a néptánc speciális igényekkel rendelkezők esetében.**

Interjúk segítségével bemutatom, hogy a helyi tánciskolában mennyire van jelen az integráció, hogy mennyire tartják a kapcsolatot a szakszolgálatokkal, milyen tapasztalataik vannak az eltérő fejlődésű gyermekek oktatásával.

Ugyanakkor bemutatom olyan, most már felnőtt szemszögéből, aki tanulási zavarral küzdött, hogy mennyire segítette a mindennapi életében, az iskolai tanulmányaiban a rendszeres néptánc. Továbbá szülővel készített interjú segítségével egy másik megközelítésből is szeretném bemutatni, milyen előnyökkel járhat az ilyen típusú terápiás megközelítés.

Szeretném, ha a dolgozatom egy kiinduló alapként szolgálna ahhoz, hogy hogyan induljanak el a gyógypedagógusok azon az úton, hogy bátrabban válasszák a néptáncot, a népzene a speciális igényű gyermekek fejlesztéséhez. Szeretném bemutatni, érzékeltetni a munkám során tapasztalt helyzetekből, hogy miben különbözik az a valamilyen speciális figyelmet igénylő gyermek, aki rendszeresen jár néptáncra, azoktól, aki nem; hogy milyen előnyökkel jár a különböző speciális eseteknél, különböző diagnózisú gyermekeknél, a legenyhébbtől a súlyosabbig.

Az ehhez felhasznált szakirodalmakkal és a kutatási eredményeimmel alátámasztom az eredményeim, a tapasztalataim, ugyanakkor a dolgozatomat is egy nagyon egyszerű „szakirodalomnak” szánom, amit akár szülőknek, akár gyógypedagógusoknak, pedagógusoknak lehet ajánlani, hogy egy **átfogó képet kapjanak a hatásokról és mellette elindulhassanak egy olyan úton, amiben sokkal több a lehetőség, mint amennyi helyet kap a gyógypedagógiai területeken.**

Az Ungaresca táncegyüttes vezetőjével, aki a tánciskola egyik pedagógusa is, készített interjúmban bemutatom, hogy mennyire működik az integráció a művészeti iskolában, illetve azt, hogy ő milyen eredményeket tapasztalt már eddigi munkája során azzal kapcsolatban, hogy a néptáncot, mint terápiás módszert mennyire lehet alkalmazni, ő mit tapasztalt ezzel kapcsolatban.

1.3 A dolgozat felépítése

Ahhoz, hogy vizsgálni tudjuk a népzene és néptánc fejlesztő hatásait gyógypedagógiai megközelítéssel, először az alapokról szükséges beszélni, tehát magát a néptáncot bemutatni, megismertetni, különböző szakirodalmak, illetve tapasztalataim alapján is. Több éve vezetek csoportokat, illetve 23 éve magam is táncolok, rengeteg esettel találkoztam, melyek alátámasztják azt, hogy a népzene, néptáncnak helye van, sőt azt mondanám, hogy nagyobb helye lenne a gyógypedagógiában. A művészetoktatási intézményben, ahol magam is tanítottam és tanultam, évekre visszamenőleg kézzel fogható, szemmel látható eredmények születtek, melyeket megfigyelések és interjúk alapján mutatom be a dolgozatomban. Összehasonlítok olyan gyermekeket, akik rendszeresen járnak néptánc foglalkozásra, olyanokkal, akik nem találkoznak a mozgásnak vagy a zenének ezen formájával. Interjút készítettem olyan, mára már felnőtt emberekkel, akiknek gyermekkorukban tanulási nehézségük, vagy beilleszkedési zavaruk volt, és a tapasztalataikról beszélgettem velük, hogy az, hogy táncolnak/ táncoltak, mennyire járult hozzá állapotuk javításához, a jobb életminőség eléréséhez. Eredményeimen belül ismertetem a kutatásaim, vizsgálataim eredményeit, az azokból levont következtetéseket. Végül összegzem az eredményeket, értékelem a kutatómunkát, ismertetem az esetleges folytatási lehetőségeket és a kutatás során tapasztalt nehézségeket.

2 A téma szakirodalmi elemzése, összefoglalása

A néptánc, mint fogalom

Úgy gondolom, ahhoz, hogy a dolgozatomat megkezdjem, hogy a néptáncsal foglalkozzunk, beszéljünk róla, fontosnak tartom, hogy megismerjük magát a fogalmat, hogy több szempontból is valamiféle definíciót kapjunk, hogy mi is az a néptánc.

Az Egyetemes Lexikon megfogalmazásában a következő: a divattáncokkal ellentétben álló hagyományörző szerepükért becsült táncformák; az európai kultúrában a néptánc megőrzése és gyakorlása többnyire a folklorizmus jegyében történik. (Egyetemes Lexikon 1994. 661.o)

A tánc az emberi test ritmikus mozgása, a legalapvetőbb életmegnyilvánulások egyike, segítségével kifejezhetjük érzelmeinket, gondolatainkat. A tánc művészet, szórakozás, képes egy nép nemzeti karakterének kifejezésére. A hozzákapcsolódó ismeretanyag hatalmas kulturális örökséget jelent számunkra. A néptánc igen összetett, sokrétű társadalmi, művészi és fizikai jelenség. (Antal, É.n, 9-15. o)

Oktatási rendszerünkben különböző pedagógiák figyelhetők meg, amelyek más-más céllal adnak helyet a táncnak, zenés mozgásnak. A néptánc tanításának a mai napig nincs kidolgozott módszertana. Egyfajta kettősség tapasztalható ezen a téren. **Egyrészről a jó táncost** („nem pedagógust”) látjuk, aki személyes példájával, jó táncos készségével hat. A pedagógiai készségeit táncegyütteséből hozza, azonban ezek eltérnek a pedagógiai módszertantól. **Másrészről a pedagógiaileg képzett táncoktató** áll. Neki nincs kellő táncos képzettsége, táncismerete, és ezért vannak apróbb gondjai a tánc oktatásával. Mindkettő más módon ér el eredményeket: egyik a személyes élmény varázsával, másik pedig a didaktikai, módszertani ismereteivel. (Antal, 1996, 5.o)

A néptánc, mint fejlesztő erő

A táncot tanult készségnek tekintjük, amelyhez megfelelő adottságokra, hajlamokra van szükség. A tánc szándékos, ezáltal koordinált mozgás. A koordináció pedig az emberi szabályozásnak az a módja, amely a neomuszkuláris rendszer célszerű működésén keresztül az egyes testrészek és az egész test mozgásait egymással és a külső környezettel térben, időben és dinamikailag összehangolja. A mozgáskészségek a motoros képességekkel (kondicionális, koordinációs, izületi mozgékonyosság) együtt fejlődnek. (Antal, 2002, 52-58.o)

A tánc:

- a tánc tanult mozgáskészség
- alapvető tulajdonsága a szabályozottsága (térbeli-plasztikai, időbeli- ritmikai, erőbéli-dinamikai paraméterekkel)
- szándékos mozgás
- mint mozgáskészség a motoros képességeket feltételnek tartja, s azokkal kölcsönhatásban fejlődik (művelése képességeket fejleszt)
- a mozgásműveltség fogalmába tartozó emberi kapcsolattartalmak széles körét fejlesztheti

A népi játék motoros képességfejlesztő alkalmazása

Vitathatatlan, hogy a népi játékok mind óvodás korban, mind alsó tagozatban fontos szerepet kapnak a gyermekek zenei nevelésében. Elengedhetetlennek tartom, hogy minél többször kerüljenek be a mindennapokban, de természetesen igényesen kiválasztva. Antal László megemlíti a könyvében egy kísérletet, amelyet Porkolábné Balogh Katalin munkatársai végeztek el. Az alábbiakban olvashatóak az összegzések:

- az együttes mozgás fejleszti a fizikai állóképességet, számtalan lehetőséget ad a nagymozgások fejlesztésére
- az egyensúlyérzék szoros kapcsolatban van a ritmuskészség fejlődésével. A táncos játékok forgásai és egyéb mozgásai szintén az egyensúlyérzékot fejlesztik
- a finommotorika fejlődéséhez járulnak hozzá a kézfogással, egymás érintésével végzett mozgások, a tánc közben használt eszközök, a lábfej különböző részein végzett mozgások, a játékokban előforduló utánzó mozdulatok
- játék és tánc közben tudatosítható a test oldalisága, elülső-hátulsó zónája, a test függőleges zónája, a párhoz, a többi táncoshoz való viszonya, a másik gyermekhez viszonyított helyzete
- az alaklátás, formaállandóság érzékelését biztosítják a közösen létrehozott alakzatok (Antal, 2002, 60-61.o)

Óvodások táncoktatása

A táncoktatás megkezdése előtt, legfontosabb a tudatos járás, ugrás, futás tanulása. Ezekből az alapvető mozdulatokból jön létre maga a tánc.

Az óvodás: A nagycsoportos kor rengeteg szempontból jelentős változásokat hoz a gyermekek életébe. Ez az utolsó év az iskola előtt, ami egy átmeneti időszak a játék és a tanulás között. A változásoknak fizikai tünetei is vannak. Ekkor esnek át a gyermekek az első alakváltozáson. Végtagjaik hosszabbak lesznek, izmaik, mozgásszerveik megerősödnek, mozgásformáik gazdagodnak. Idegrendszerük fejlődése pedig segíti őket a tudatos mozdulataik, cselekedeteik felépítésében. Ahogy Budainé Balatoni Katalin is leírja a könyvében, *ebben a korban rendkívül nagy a mozgásigényük, ennek kielégítésére és tudatos nevelésére is szolgál a táncos mozgásfejlesztés. Nagy szerepe van a feladattudat fejlődésének is. A tanulási vágy ösztönzi őket. Fontos, hogy a játékok, a mondókák ne legyenek elhanyagolva. A mondókák által fejlődik a beszédkészség, a szövegek által gyarapodik a gyermekek szókincse, szövegértése. Számos információt szerezhetnek a mondókák, játékok, énekek szövegeiből, az emberi élet állomásairól, színtereiről, környezetéről. A népi játékok és népdalok komplex ismereteket közvetítenek.*

Az oktatás igazán fontos eszköze a motiváció folytonos jelenléte, mind a pedagógus, mind a gyermekek számára, valamint kiemelkedően fontos a példamutatás. Fontos még a szabályok egyenlő szintű tisztelete. A játék örömeleményét saját örömünk által tudjuk igazán átadni, ezért a játékokat nem játszani kell, hanem közös élménnyé tenni a gyermek és a pedagógus között. Az oktatás megkezdéséhez a pedagógusnak széleskörű ismeretekkel kell rendelkeznie több területen is. Ismerje a gyermekjátékok típusait, játékokat, népdalokat, népszokásokat, a

tánctanításhoz a tájegységek területi elhelyezkedését, sajátosságait, valamint az oktatni kívánt táncanyagot. (Balatoni, 2011, 5-7.o)

Úgy gondolom, hogy ez különösen fontos a sajátos nevelési igényű gyermekeknél, hiszen úgymond nehezített pálya a velük való foglalkozás, apróbb lépésekkel lehet haladni, ugyanakkor már a legkisebb fejlődés, a legkisebb pozitív változást hatalmas sikernek lehet elkönyvelni. Lehet az egy mozdulat megtanulása, egy mozdulat sikeres kivitelezése, de ha a népzenet vesszük, akár egy mozgássérült gyermeknél, ha bármilyen érzelmet kivált belőle, ha egy addig ismeretlen mozgást átélhet.

A rendszeres táncmozgás lelket (sz)építő szerepe

Manapság igen fontos szerepet játszik a sport az életünkben. A legtöbb sport testnevelő hatása kétségtelen, de a lélek neveléséhez nem sok körük van, sőt versenysportoknál könnyebb, ha minél kevésbé „veszi a lelkére” valaki. Ahogyan azt Molnár István nagyon jól leírja a könyvében, *a magyarságnak azonban van egy olyan népi hagyománya, amelyik izomfejlesztő és ügyességnevelő értékre nézve vetekedik mindenféle idegenből jött, mesterségesen teremtet sporttal, ezen felül léleknevelő hatása is igen nagy, s ébren tartja és fejleszti bennünk a magyar öntudatot is.* (Molnár, 1947, 5-20.o) Ez a „sport” a tánc.

Már óvodás kortól nagyon nagy **érzelmi hatóerőt** jelent a társakkal együtt átélt mozgás. A másik gyermek pusztán jelenlétén kívül bekapcsolódik az **intenzív közös élmény**. A dalosjátékok segítik a **megismerést**. Ezt Antal László így írja le a könyvében: *A játék közben a gyermek **figyeli** a felnőtt és mások mozgását, hangját, kiejtését, gesztusait és ehhez igazítja önmagát. Játék közben jelen van a folytonos várakozás, a „Mikor kerül rám a sor?” **izgalma**. Az énekes-táncos játék az állandóan változó szerephelyzetekkel **feloldhatja a gyermekek negatív feszültségeit**. Mindezekhez a játékok ismétlődése ad biztonságot. A játék segíthet abban, hogy a gyermek tisztázza a maga számára a csoportjában **érvényes szabályokat és tilalmakat**.* (Antal, 2002, 60-67.o)

A hagyományozódás

Ha táncoktatásról beszélünk, nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy ez honnan is indult, hogyan tudott ennyi évtizeden át megmaradni, fennmaradi ez a műfaj. Természetesen sokat köszönhetünk a felvételeknek, a gyűjtéseknek, azoknak az embereknek, kutatóknak, akik járták a falvakat és amikor már lehetőség volt rá, megörökítették a táncos embereket.

Erre talán a legpontosabb megfogalmazást Pesovár Ferenc szavain keresztül olvashatjuk, aki úgy írta le ezt, hogy *a táncok tanulása falun megfigyelésből, ösztönös utánzásból, majd tudatos*

tanulásból és gyakorlásból állt. Az öröklött táncos adottságok mellett a környezet is befolyásolta a táncismeretek alakulását. A tanítási és tanulási módok általánosak voltak, mindenütt szinte azonosan zajlottak. A felnőttek szokásait a gyermekek figyelemmel kísérték, a gyermek szinte belenőtt a táncba. (Pesovár, É.n., 3-8.o)

3 Hipotézisek, kutatási kérdésfelvetések

3.1 Hipotézisek

Meghatározott céljaim és a témámmal kapcsolatban felmerülő kérdéseim kapcsán a következő hipotéziseket fogalmaztam meg:

1. Feltételezem, hogy a fejlesztési módszerek között, a terápiás lehetőségek között, nem kap akkora hangsúlyt, sőt szinte semennyi hangsúly a népzene és a néptánc.
2. Feltételezem, hogy a népzene, a néptánc pozitív hatással van a beilleszkedési és magatartászavaros gyermekek mindennapi életére.
3. Feltételezem, hogy jelentős különbség figyelhető meg a néptáncra járó és nem járó tanulási zavaros gyerekek teljesítménye között.

3.2 Kutatási kérdésfelvetések, kutatásom tárgya

Kutatásom és vizsgálataim során a **néptánc fejlesztő hatásait** vizsgáltam. Eredményeimet, amelyeket a későbbiek folyamán leírok, szakirodalommal is alá tudom támasztani, ezt a fentiekben megtettem, de a dolgozatom során többször is fogok szakirodalmakra hivatkozni. A **táncot tanult készségnek tekintjük**, amelyhez megfelelő adottságokra, hajlamokra van szükség. A **tánc szándékos, koordinált mozgás**. A mozgáskészségek a motoros képességekkel (kondicionális, koordinációs, ízületi mozgékonyság) együtt fejlődnek.

A **kondicionális képességeket** energetikai tényezők határozzák meg, melynek fajtái az **erő, gyorsaság, állóképesség**. Antal László könyvében olvashatunk Nemessury Mihály kutatásáról, aki azt fogalmazta meg, hogy a *tánc* **való foglalkozás hatást gyakorol a szervezet különböző rendszereire. Így a lábikra-, a térd nyújtó- a comb hátsó- és a far izomzatára. Hatására erősödik az alsó végtag** izületsora. A törzs izomzatából főként a törzsfeszítő, a hát és vállöv izmai részesülnek a tánc kedvező hatásában. Nem hagyható figyelmen kívül a tánc szilárd vázra gyakorolt hatása, a **testtartást szépítő** befolyása. (Antal, 1996, 47-54.o)

Ugyanakkor, ha gyógypedagógiai megközelítéssel vizsgálom, az segíthet megmutatni, hogyan segíthet a néptánc az egyéni fejlődésben. Különös tekintettel a kognitív, az érzelmi és a motoros területeken.

A vizsgálataimnál, különböző szempontokat figyeltem meg, más és más készségek szempontjából, melyek a következők voltak:

Motoros készségek fejlesztése: milyen módon támogathatja, segítheti a néptánc a finommotoros és a nagymozgásos készségek fejlődését.

Szociális készségek: hogyan segítheti a néptánc, a népzene, a népi játékok a szociális kapcsolatokat, az együttműködés, a beilleszkedést, elfogadást, különösen a speciális igényekkel rendelkező gyermekek esetében.

Kognitív képességekre való hatásai: hogyan tud hozzájárulni a kognitív fejlődéshez a néptánc, és milyen specifikus területeken lehetne hasznosítani.

Volt szerencsém Budapesten az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító-és Óvóképző karon, Gergely Ildikó tanárnő óráira járni, az előző szakdolgozatomnál ő volt a konzulensem, a következő mondatok az ő előadásán hangzottak el: *A tánc alapvetően szökkenő lépésekből, forgásokból, sok irányváltásból áll. A társakhoz, párhoz való kapcsolódás, együtt mozgás közben az egyensúlyérzékelés összetevőit folyamatosan aktivizáljuk. Vagyis az egyensúlyérzék remekül fejlődik a néptánc közben. De ugyanez a helyzet az izomérzékelést illetően is. A ciklusos mozdulatok lehetőséget adnak a kinesztéziás tapasztalatok gyűjtésére, és mindez a testkép, testséma fejlődéséhez vezet. Ez lesz az alapja a téri tájékozódó képességnek. A tánc irányváltásai, a sokoldalú téri mozgás fokozza ezen képesség további fejlődését. A koordinációs képességek közül a ritmusérzékről részletesen még nem is volt szó, de nem is kérdés, hogy a táncmozgás ezt magával hozza. Már pedig ezen koordinációs képességek a tanulási képességeket hozzák magukkal.* (Gergely Ildikó Testnevelés elmélet előadás 2015. ősz)

4 Kutatási módszerek bemutatása

Kíváncsi voltam óvodapedagógusok, gyógypedagógusok, szülők véleményeire, esetlegesen tapasztalataira, ezért a kutatásom típusának *kvalitatív módszert* választottam.

Kvalitatív kutatás: nem számszerű eredményeket szolgáltat, lényege a minőségi jellemzés.

Kvalitatív kutatás esetén a kutató közelebbi kapcsolatot tud kialakítani az alannyal.

(<http://mediapedia.hu/kvalitativ-kutatasi-modszer>) Úgy gondolom, hogy ez a módszer a legalkalmasabb arra, hogy mélyreható ismereteket szerezhessenek a néptánc jelenlétéről a gyógypedagógiában, az esetleges alkalmazásáról.

Az adatgyűjtés módszerének az *interjút és a megfigyelést, kísérletet* választottam. Több személlyel is készítettem interjút, akik a következők: óvodapedagógus, gyógypedagógus, tánciskola vezető, szülő, illetve egy olyan személy, aki tanulási nehézségekkel küzdött és mellette néptáncolt.

A tánciskola vezetőjével készített interjúban kíváncsi voltam arra, hogy a tánciskolában **mennyire valósul meg az integráció**, esetleg van-e tapasztalata arról, hogy a táncot, mint terápiát lehet-e alkalmazni, pályafutása során találkozott-e bármilyen kiemelkedő esettel. Kikértem a véleményét arról, hogy mit gondol arról, hogy a néptáncnak nagyobb helyet kellene kapni a gyógypedagógiában.

Óvodapedagógussal folytatott beszélgetésem során kerestem a választ arra, hogy **lát-e különbséget** táncos és nem táncos gyermekek között, arra, hogy ő mennyire alkalmazza a néptáncot az óvodai testnevelésben, illetve mennyire lát lehetőséget ebben a mozgásformában, akár olyan szempontból is, mint gyógypedagógiai fejlesztés eszköze. A gyógypedagógussal is hasonló kérdéseket beszéltem át, annyi különbséggel, hogy nála azt kérdeztem, **alkalmazza-e a néptáncot**, népzenét a **fejlesztő** foglalkozásai során.

A tanulási nehézségekkel küzdő interjúalanyom egy nagyon kedves barátom. Régóta táncolunk együtt, körülbelül 15 éve. A neki feltett kérdéseim arra vonatkoztak, hogy ő **hogyan élte meg az iskolában a tanulási nehézségeit**, miben segített neki a néptánc, hogyan érzi, mekkora szerepe volt a táncnak abban, hogy fejlődjenek a képességei, milyen változásokat tapasztalt a mindennapi életében a tánc hatására.

Az interjú mellett a másik módszerem a *megfigyelés, kísérlet* volt.

Megfigyelés (mint kutatási módszer): mindenfajta megismerésnek a megfigyelés az alapja. A megfigyelés egy módszer, a pedagógiai kutatás egyik legelterjedtebb módszere, amely a valóság közvetlen észlelésén alapul. A hagyományos tudomány-modell utolsó lépése a megfigyelés a következtetések levonása előtt. A megfigyelést megelőzi az elméleti kérdések tisztázása, a hipotézisek megfogalmazása, a mintavételi csoport megválasztása, illetve a kísérletet végző személy és a megfigyelési stratégia megválasztása is. (Báthory és Falus, 1997. 445.o.)

Az előbb említett módszerek több formában is megvalósultak a kutatásom során.

4.1 Mintaválasztás

A kutatásom célcsoportja leginkább szombathelyiekből áll, a városban dolgozó óvodapedagógus, gyógypedagógus és a helyi tánciskola vezetője (mellette az Ungaresca táncegyüttes vezetője), a család akikkel dolgoztam szintén szombathelyiek, itt is járt óvodába

a gyermek. A választott célcsoporton belül a mintaválasztás módjának az önkényes mintaválasztást alkalmaztam.

A **vizsgálatot ugyanabban** a csoportban végeztem, aminek a tagja az az SNI-s gyermek, akinek én tartok heti egyszer néptáncfoglalkozást. Nagyban megkönnyítette a közös munkát, a foglalkozások menetét, hogy **összeszokott csoport**, hiszen egy csoportba járnak az óvodában, egymás számára nem idegenek, kialakult már köztük egy bizonyos kapcsolat. Ugyanazt a foglalkozást végeztem el bizonyos idő elteltével és figyeltem meg az SNI gyermek fejlődését, változásait.

4.2 *Vizsgálat helye*

A vizsgálat helyszínéül szombathelyi óvodát választottam, illetve a Dr. Pesovár Ernő Alapfokú Művészetoktatási Intézményt választottam. Az óvodára azért esett a választásom, mert hosszú ideig ott dolgoztam, a vizsgálati csoportom is itt volt, a Művészetoktatási Intézményt pedig azért, mert én is ide jártam, illetve itt voltam segítő jó pár éven keresztül. Minden vizsgálat és interjú személyesen történt.

5 **Saját kutatási eredmények bemutatása és elemzése**

5.1 *A tánciskola vezetőjével készített interjú elemzése*

A vezetővel készített interjúm célja az volt, hogy a hipotéziseimet alá tudjam támasztani, hosszú évek tapasztalataival, hogy választ kapjak arra a kérdésre, hogy igazolást nyerjen az a feltevés, miszerint a **néptánc nagyon jól használható a gyógypedagógiában**. Az interjú során kerestem a választ arra a kérdésre, hogy **megvalósul-e**, ha igen akkor milyen mértékben **az integráció**, milyen esetek fordultak elő eddigi munkája során. Továbbá beszélgettem vele a saját munkámban tapasztalt dolgokról, kikértem a véleményét ezekről az esetekről.

„Egy élet e tánc...”

A tánciskola vezetőhelyettesének (és mellette az Ungaresca Táncegyüttes vezetője) családjában már **generációk óta** jelen van a néptánc. Az édesapja, Horváth János „Gedi” volt az Ungaresca Táncegyüttes egyik alapítótagja, illetve hosszú évekig a vezetője is. **Generációkon át öröklődött**, azt is lehet mondani hogy hagyomány volt náluk a tánc, így természetes volt, hogy fia is táncoljon, majd a későbbiekben átvegye az együttes vezetését. Gyermekként mindig ott

volt édesapjával a táncpróbákon, de sem őt, sem testvérét nem vonzotta a tánc, így viszonylag későn, 11 évesen, 1980-ban kezdett el táncolni. Elmondása alapján **nagyon eleven** gyerek volt, sőt szerinte lehet hogy a mai világban már valamilyen diagnózist is kapott volna, de a néptánc nagyon sokat hozzatett a felesleges energiái levezetésében, illetve a **figyelme és a koncentrációja fejlődésében** is. Tánctanítással 1988-ban kezdett el foglalkozni.

Az iskola bemutatása

A Dr. Pesovár Ernő Alapfokú Művészetoktatási Intézmény 1999-ben alakult. *(Pesovár Ernő 1926.09.05.- 2008. 03.02.: néptánckutató, az MTA Zenetudományi Intézetének tudományos munkatársa. A budapesti ELTE bölcsészettudományi karán muzeológusi oklevelet szerzett, majd bölcsészdoktorátust. Muzeológus vidéki múzeumokban, a Népművészeti Intézet néptánc részlegének vezetője, a Néprajzi Múzeum népzenei osztályának munkatársa. Kutatási területe a táncfolklór, azon belül rendszerezéssel, formatannal, tánc történettel, az új táncstílussal, párostáncokkal foglalkozik. Tánckritikusként is működik. Cikkei, tanulmányai az Ethnographia, a Néprajzi Értesítő, az Acta Ethnographica című szakfolyóiratokban, a Tánc tudományi Tanulmányok, a Táncművészeti Értesítő, az IFMC-évkönyv című kiadványokban jelennek meg. 1959 és 1978 között koreográfusa és művészeti vezetője az Ungaresca Táncgyűttesnek)* *(Magyar Néprajzi Lexikon. Főszerk.: Ortutay Gyula. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981. 4. kötet, 232. p.)* Az iskola jelenleg 230 fővel működik, ez 5 tánc csoportot jelent. Az iskolának **kézműves** részlege is van, ez 8 csoportot jelent. Az intézményben 3 táncpedagógus dolgozik főállásban. Ahhoz, hogy valaki az iskolában dolgozhasson, szükséges a **táncpedagógus diploma** megszerzése, vagy **pedagógus diploma néptánc szakiránnyal**. Délutáni oktatási forma van (ami azt jelenti hogy a foglalkozások általában 16:30-kor kezdődnek), óvodás korosztálynak **egy héten egyszer** van foglalkozás, **45 perces** időtartamban. Következő tanévtől pedig már heti **kétszer**, összesen **90 perces** időtartamban (2x45 perc). Minden csoport egy tájegység táncát tanulja egy éven keresztül, tanév végére abból készül a csoportok koreográfiája. Egy **szakértő által elfogadott pedagógiai program** szerint van a tananyag, ami szabályozza azt, hogy melyik évben mit tanítanak. Természetesen ez úgy épül fel, hogy fokozatosan nehezedik., építkezik a **könnyűtől a nehéz felé**.

Óvodáskori néptánc

A vezető elmondta, hogy tisztázni kell először is, hogy **óvodás korban nem** beszélhetünk **néptánc oktatásról**. Népi **gyermekjátékokon, mondókákon, körjátékokon keresztül** kell a gyermekeknek megtanítani a **tánc alapjait**. Énekekre, mondókákra, zenére lépés, szabadon a zene

egyenletes lüktetésére gyakorlatok, majd később egyszerűbb tánclépések (pl.: csárdás, terpesz-zár). Ha belenézünk a gyermekjátékok gyűjteményébe, ott a játékokban csakis kizárólag egyszerű lépések találhatók. **Óvodás** korban inkább a **ritmusérzék fejlesztésének**, kialakításának és magának a **népzenének** kell hangsúlyosan szerepet kapniuk.

A pedagógus megerősített abban, amit én is tapasztaltam, hogy nagyon sok különbség van azok között a gyerekek között akik táncolnak és akik nem. A néptáncos gyermekek sokkal **gyorsabban tanulnak és jobb a figyelmük** is. A különböző **zenékre való mozgás**, az összetettebb **ritmusok**, a **térben való tájékozódás**, ezek mind mond nagyon pozitív irányba viszik a **táncos gyermekek idegrendszeri és értelmi fejlődését**. Nem elhanyagolható a **társas kapcsolatokra, az elfogadásra, az egymásra való odafigyelésre** való pozitív hatása, ezért (és persze az előtte felsoroltak miatt ugyanúgy) úgy gondolja, hogy mindenképpen több hangsúlyt lehetne helyezni rá a gyógypedagógiában is. Véleménye szerint az aktív néptáncot a legoptimálisabb 4-5 éves korban elkezdni, de tulajdonképpen már a fogantatástól kezdve, ahogy Kodály is mondta, a zenehallgatással, énekléssel, az anya mozgásával, azután születéstől pedig az ölbeli játékokkal, mondókákkal, különböző gyermekjátékokkal el lehet kezdeni. Jelenleg az iskola legfiatalabb kis táncosa 3 éves, aki ebben a tanévben szeptemberben kezdte a táncot.

Integráció a tánciskolában, néptánc mint segítő kéz

A vezető elmondása alapján, kapcsolatban állnak a helyi **pedagógiai szakszolgálattal** és sokszor fordul elő olyan eset, hogy ott (a szakszolgálatnál) a szülőnek azt tanácsolták, hogy **vigyék el a kisgyermeket néptáncolni**. Ugyanakkor a gyermekek papírját, akinek esetleg van, azt az iskolának nem kell leadni, tehát igazából nincs tudomásuk a gyermek állapotáról, kivéve ha a szülő tájékoztatja a pedagógust. Természetesen a gyermekekkel való foglalkozás során észreveszik ha valami nincs rendben, ekkor megfigyelik, és a szülővel is beszélgetnek.

Ezután kiemelt pár esetet is, példának, hogy alátámassza a véleményét. Egy **diszlexiás** kisfiút íratnak be az egyik csoportba, 10 éves korában. Az **irányokat** egyáltalán **nem tudta megtanulni**, megjegyezni. Édesanyja óvodapedagógus, a legtöbb fejlesztő lehetőséget kipróbálták, de nem volt előrehaladás, fejlődés. Ajánlatként kapták a néptáncot. Persze nem mondták, hogy rögtön csoda történt, vagy azonnal hatalmas eredményeket értek el, de szemmel látható volt a változás. A kisfiú amikor csatlakozott a csoporthoz, nagyon félénk volt, nem barátkozott szívesen, **visszahúzódó** volt. Édesanyja és a szakvélemény alapján az iskolában is ilyen volt, **nem nagyon voltak barátai**, sajnos a teljesítményén is meglátszott ez is, illetve az

is, hogy eltérőek a képességei. A csoportban töltött első hónapja után **kezdett oldódni**, barátkozni, beilleszkedett a csoportba. Ezáltal, a szülők elmondása alapján az iskolában is oldottabb, nyitottabb lett. A **táncos mozgások, a koreográfiák** elsajátításával **javulni** kezdtek a **kognitív képességei**, az iskolában is jobban teljesített. A testtudata fejlődésével, a térérzékelése is fejlődött, az első év végére már tökéletesen tudta az irányokat.

Két másik nagyon emlékezetes esete, az egyik miatt a mai napig el tud érzékenyülni. Egy **Down-kóros** kislányt írtattak be a gyermekcsoportba, az édesanyja benn volt vele a foglalkozásokon, mert máshogy nem szeretett volna csatlakozni a kislány, de ez nem jelentett problémát, örömmel látták az anyukát is. Egy idő után aztán **elkezdett kötődni a csoportvezetőhöz** is, majd végül a **gyerekekhez**. Olyannyira, hogy az is elég lett, hogy anya a padon ült amíg tartott a foglalkozás. Mozgásában nem volt feltűnő lemaradása, de az is nagyon sokat fejlődött és mindemellett kiváló ritmusérzéssel rendelkezett. A másik legkiemelkedőbb esete, egy **szenzoros integrációs zavaros** kisfiú volt. Testvérével érkezett a csoportba, ez már jó pár évvel ezelőtt történt. Senki mással nem volt hajlandó táncolni, csak a testvérével. 2 év „küzdelem” volt, mire úgy mondta a vezető, hogy teljes értékű tagja lett a csoportnak. Ez időre elérték, hogy párba lehetett állítani, hogy beállt a körbe, hogy elfogadta a társait, megszerette őket és nagyon jó csapattag lett. Ez aztán a későbbiekben odáig fejlődött, hogy mára már elvégezte a Magyar Táncművészeti Főiskolát. Nem volt egyszerű munka, ahogy visszaemlékszik a pedagógus, de úgy gondolja ezek az esetek azok, melyek tökéletesen alátámaszthatják a hipotézisemet.

Egyértelműen mondja, hogy **nem csodaszer** ez sem, amitől első alkalommal minden tökéletes lesz. De szerintem (is, ugyanúgy ahogy én is gondolom), **nagyobb helye lehetne** a terápiás módszerek között. Hiszen kapcsolatban vannak, a szakszolgálattal, sőt, bár erről tapasztalta nincs, de a szülők szokták kapni ajánlasként a néptáncot is ott, csak valahogy mivel a köztudatban nincs annyira, ezért nagyon kevesen választják (ilyen célra). Véleménye szerint, rengeteg lehetőség tárul a szülők elé, különféle „okosító tornák”, fejlesztők, amik nagyon drágák, ugyanakkor nem minden esetben a legjobb megoldás, nem minden gyermeknek a megfelelő választás. Ugyanakkor a néptánc az egyik **legkomplexebb mozgásforma**. Ha a teljesség igénye nélkül csak néhány területet említ meg amire fejlesztő hatással van, például a **mozgás, a kognitív képességek, a szociális képességek**, akkor is szerintem megalapozottan mondta ezt a néptáncról. Ami szerintem az egyik legfontosabb mondata volt az interjúnak, és teljesen egyetértek vele, az az volt, hogy a néptánc elemei **fokozatosan épülnek fel** egymásra, nem alkalmazkodnak a felgyorsult világ tempójához, a tanulás **lassú folyamat** és talán pontosan emiatt **megfelelő a gyermekek fejlesztéséhez, fejlődéséhez** is.

5.2 *Az óvodavezetővel készített interjú elemzése*

Az óvodavezetővel készített interjúm célja az volt, hogy tájékoztatást kapjak arról, hogy az óvodában milyen a néptánc helyezte, ha van a csoportban sajátos nevelési igényű gyermek, akkor szóba került-e, esetleg használják-e a néptáncot a fejlesztésére. Az interjút a **Velemi óvodában** készítettem el. Szerettem volna belelátni az óvoda mindennapjaiba, több információt szerezni arról, hogy **milyen mértékben van jelen itt a néptánc**, a népzene, a népi játékok.

Az óvoda bemutatása

Az óvodában, ami Szombathelytől körülbelül 20 km-re található a **Kőszegi-hegység lábánál**, egy csoport működik. Gyönyörű környezetben helyezkedik el, az óvoda udvarát a Kőszegi-hegység látképe öleli körül, sőt még a Szent Vid kápolnát is lehet látni. Igazi falusi környezet, az óvoda is egy nagyon régies, igazi kis ékszerdoboz, a mai világban úgy gondolom erre az óvodára lehet tökéletesen használni az a szót, hogy retró. Az óvoda programja **hagyományőrző program**. Az óvoda sajátosságai közé tartozik a **jeges napok ápolása**, a környezettel való pozitív kapcsolat kialakítása, a népzene, a táncos mozgások használata a mindennapokban, a tevékenységekben.

„Pajtikám gyere VELEM táncolni...”

Az intézményvezetővel folytatott beszélgetésem során megtudtam, hogy itt a velemi óvodában, a gyerekek **mindennapi életének** része a népzene, a néptánc. Sőt emellett még délutáni elfoglaltságként, fizetős szolgáltatásként is igénybevehető. Hatalmas öröm volt azt hallani, hogy nagyon sok szülő igénybe is veszi ezt a délutáni szolgáltatást is. A vezetőtől megtudtam (sőt, mivel itt dolgozom és nagyon nagy közbenjárásom volt ennek az egésznek a megalakulásában, így tapasztalatból is tudom), hogy a **falusi táncsoportja 1 éve jött létre** és úgy épül fel, hogy az óvodás gyermekek szülei a felnőtt táncsoport tagjai. Tehát amíg a **gyermekek a foglalkozáson vesznek részt**, addig azok a **szülők**, akik kedvet kaptak a néptánchoz, részt vehetnek egy **felnőtt foglalkozáson**. A gyermekeké 30 perces, a szülőké 1 óra 15 perc. Amikor a gyermekek végeznek, kézműves foglalkozást, népi játszóházat tartanak nekik, ismerkedhetnek a régi mesterségekkel, olyan tevékenységekkel, melyekkel az asszonyok, lányok foglalkoztak, sőt maguk is kipróbálhatnak közülük párat (pl.: kosárfonás). Így tehát az óvodai mindennapokon kívül is van lehetőség arra, hogy a gyermekek tovább ismerkedhessenek a néptáncal.

Az óvodában törekednek arra, hogy a gyerekek **alaposan megismerjék a magyar néphagyományokat**, a kultúrát és ezekkel együtt természetesen a **magyar népzene**t és **néptáncot**. Elmondta, hogy tapasztalatai alapján, illetve teljes mértékben megfigyelhető, hogy ezek az értékek **egyre kevésbé vannak jelen** a hétköznapiakban, a családok életében, az otthoni környezetben ritkán jelennek meg az ilyen jellegű zenék, ezért igyekeznek már ebben az életkorban az **életük részévé tenni**. **Minden nap hallgatnak népzene**t, népi játékokat játszanak, be vannak építve a tervbe a különböző **jeles napok, ünnepi szokások** és mindezek mellett természetesen megjelennek a **néphagyományok** is, melyeket különösen fontosnak tartanak átélni és megőrizni. Ilyenek például *a kiszézés, a lucázás, a vesszőzés, a locsolkodás...* Óvodai projektként is megvalósulnak, de szeretik beszervezni a szülőket is, hogy együtt is átéljék ezeket. Ezek általában közös táncházzal záruló események, így aztán az is elmondható, hogy a szülőket is nevelik, velük is közelebbről megismertetik a néphagyományokat, élménnyé formálják a népzene, néptáncot, így aztán később talán az otthoni élet részévé is válik.

A csoportba jár egy SNI-s kisfiú, diagnózisa szerint **autizmus spektrum zavara** van. Szeptemberben került ide ebbe az óvodába. A fejlesztést az óvodai keretek között az édesanya elutasította, így azt külön kap a gyermek a szakvéleményben meghatározottak szerint. A csoportba viszonylag **hamar beilleszkedett, kevés, de egészen közeli barátot** szerzett, viszont egészen jó vagy éppen **semmilyen kapcsolata** nem volt a többi gyermekkel. A szokásokat nehezen tanulta meg, mivel másik óvodából jött, **nehéz volt neki átállni** az apró másságokra, melyek nem úgy zajlottak, mint a régi óvodájában. A közös tevékenységekbe egyáltalán nem kapcsolódik be, a **zene nem kedveli**. Azonban amikor **népzene** szól, teljesen **más hangulatba** kerül. Észrevehetően **ellazul, jobban lehet vele kommunikálni**, az érintést is elviseli, kicsit meg lehet mozgatni, mintha táncolni lehetne vele. Ha éppen **elveszti a kontrollt**, valami nem úgy történik, ami a számára megszokott, nagyon kiabál, sír, csapkod, **akkor fordulnak a népzene**hez, mert ez ilyen esetekben is nagy segítség. A mindennapokat könnyíti meg, de ahogy megtudtam, persze nem volt könnyű út kitapasztalni ezt. Ahogy a vezető is elmondta, sajnos a szülők elzárkóznak mindenféle egyéb fejlesztéstől, pedig próbált beszélgetni az édesanyjával, de még a beszélgetést is rövidre zárta, otthagya a vezetőt, és azóta szinte nem is beszéltek egymással.

Minden, ami népi

A minta, amit az óvónő nyújt és az értékközvetítés, mind mélyíti az óvoda és a családok viszonyát. Az óvoda minden dolgozója úgy tartja, hogy a magyar **hagyományokkal**, a magyar **kultúrával** való **ismerkedés** nagyban **segíti a magyarságtudat erősödését**. Szerencsés

helyzetben tudhatják magukat a velemi óvodások, természetesen a vezető is így gondolja, hiszen **falusi óvodaként** a gyermekek **testközelből** találkozhatnak a falusi élet minden részletével és természetesen mivel a gyermekek nagyrésze a faluban, illetve a környező falvakban él, sokkal tájékozottabbak a falusi élet, a paraszti élet teendőivel kapcsolatban. A falusi könyvtárral karöltve rendszeresen különböző **kézműves foglalkozásokat tartanak** a gyermekeknek, de az **óvodai mindennapok** szerves részeit is képezik ezek a tevékenységek. Ezek mind olyanok, melyek a régi mindennapok meghatározó részei, munkálatai voltak. Például: *agyagozás, batikolás, körmönfonás, viasszal tojásírás, nemezelés, kosárfonás*. A csoportban a szülők között több is van, aki ért ezekhez a mesterségekhez, így a gyermekek még jobban átélhetik, élményszerűbb lesz számukra. Ahogy a vezetővel beszélgettem, azt is elmondta, hogy **sokszor hívnak népzenekart**, ez is szülőkből, ismerősökből áll, és az ilyen események alatt **élő népzene** szól és rendszerint **tánc házzal, zenére szabadon táncolással** és közös énekléssel végződnek ezek az alkalmak.

Néptáncot, népzenét mindenkinek, terápiásan (IS)

Az óvodavezető elmondta, hogy **komolyabb kapcsolata sosem volt** a néptáncsal, de mindig is szerette és mindig is érezte, hogy valamilyen módon szeretne kapcsolódni hozzá. Amikor ide kerültem, rögtön utána volt egy táncszínházi műsorunk az Ungaresca Táncegyüttessel Szombathelyen, amire elhívtam őt. Nagyvárosi bujdosók címmel, Kiss Ferenc zenéire készültek a koreográfiáink. Ez olyan **mély benyomást** tett rá, hogy az egyik dalra ballagtak abban az évben a nagycsoportosaink. Szintén ez a dal volt, melyet rendszeresen alkalmazott akkor, amikor a csoport felfokozottabb állapotban volt, hogy **lenyugtassa az idegrendszerüket** és ez a zene valami varázslatként hatott rájuk.

Ahogy elmondja, szerinte minden embernek szüksége lenne ezzel megismerkedni, de mivel ilyen szemmel látható hatásai vannak, teljes mértékben úgy gondolja, hogy **helyet kell kapnia a gyógypedagógiában**. Felnőttként, a velemi felnőtt táncsoport tagjaként is érzi a terápiás, testre, lélekre, különböző területekre gyakorolt hatásait, azt gondolja, minél előbb találkozik vele valaki, annál hamarabb érezheti a változást magán, illetve gyerekek esetében ezt a környezetük fogja észlelni.

5.3 *A gyermekek megfigyelése, a vizsgálat*

A kísérleti csoportban, ahol a megfigyelést végeztem, ugyanazt a foglalkozást tartottam meg októberben, majd februárban is. Ez alapján vontam le a következtetéseket és írtam le a kapott eredményeimet.

Azokat a fogójátékokat, melyek a foglalkozásban szerepeltek, úgy választottam ki, hogy legyen benne olyan, amit ismernek és olyan is, amit nem. A csoport gyermekei közül van, aki előző évben is táncolt és van olyan, aki ettől az évtől kezdte el. Az SNI-s kisfiú októberben kezdte a táncot, viszont az óvodát már előtte év szeptemberében.

A csoport **12 gyerekből** állt. A foglalkozás körülbelül 30 percig tartott. A foglalkozás anyagát az **ugrós** táncanyagból, tánclépésekből állítottam össze.

Ugyanezt a foglalkozást csináltam meg pár hónappal később februárban is, hogy meg tudjam figyelni a változásokat, illetve, hogy még jobban alá tudjam támasztani a hipotéziseimet. Azért ezt a két hónapot választottam ki a mérésre, mert **októberben** még **nincsenek annyira visszaszokva, február**ra pedig már eltelik egy fél év, az óvodai életben is sok minden történik, a néptánc foglalkozásokon pedig már pár hónapja ismerkednek az új tánccal. Így, ha a feltételezésem igaznak bizonyul, **megfigyelhető lesz a különbség a tánc szempontjából, illetve az SNI-s kisfiúnál mérhető, látható változásokat tapasztalhatok.**

A kisfiú bemutatása: B. **diagnózisa F80**, beszéd és nyelvfejlődési zavar, iskolai készségzavar irányú veszélyeztetettség. Kiemelt fejlesztési területei a **mozgásrendszer erősítése**, a szenzomotoros biztonság növelése, a **beszéd receptív és expresszív területeinek** intenzív fejlesztése. Az óvodai közösségbe nagyon jól beilleszkedett, folyamatosan egyre nyitottabb társai felé. **Elfogadó, barátságos**, kedves, nagyon együttműködő kisfiú. Nagymozgása az óvodába kerülése óta nagyon sokat fejlődött, de még mindig nagyon **összerendezetlen**, az **izomtónusa gyenge**, laza. Az olyan **elemi mozgások**, mint a mászás, kúszás, ugrások, még **nem automatizálódtak**. Szívesen firkál, egyre szívesebben hagy nyomot a papíron. A beszédértése és a passzív szókincse korának teljesen megfelelő. Amikor az óvodába került, ez akkor is így volt. Ő maga egy **sajátos jelnyelvvvel** kommunikált, amit egy idő után nagyjából mindenki megismert, de a logopédiai és a gyógypedagógiai fejlesztés segítségével, igaz csak nagyon lassan, de elindult a beszéde is. A szókincse bővül, rövid mondatokat is megfogalmaz már, de az artikulációja csak nagyon lassan fejlődik, emiatt a **beszéde** nagyon sok esetben **érthetetlen**, mindemellett nagyon halkán, suttogva beszél. Az óvodába lépés óta igaz

sokat javult, de még mindig nyálzik, kendőt kell viselnie. **Pszichomotoros tempója lassú**, mind fizikailag, mind szellemileg is **fáradékonyabb** az átlagosnál. Ez abban is megmutatkozik, hogy sokszor szinte ebéd közben már elalszik, főleg akkor, ha olyan nap van, amikor van fejlesztő foglalkozás a délelőtti folyamán. Az udvaron nagyon szeret játszani, **próbálgatni a mozgásait**, megismerni a saját testét, például futással próbálkozik, a homokozó széléről próbálgat leugrani. Óvodába kerülésekor semelyik udvari játékot sem közelítette meg. Az első év végére sikerült azt elérni, hogy önállóan csúszdázzon, viszont a hintát messziről elkerüli, nem ül fel rá. A gyógypedagógusa is elmondta, hogy ami kibillenti az egyensúlyából, abban nagyon nem érzi jól magát.

Októberi foglalkozás

A foglalkozás játéakai

A **szobros játék** az állandó bemelegítő játékunk. *(Szobros játék: szól a zene, ez alatt tetszőleges módon mozognak- futnak, ugrálnak, lábujjhegyen járnak stb.- és amint megáll a zene szoborrá kell változniuk. A mozgást és a szobrot is változtatom a játék közben, tehát mindig másféle mozgással mozognak a zenés rész alatt, a szobor az elején bármilyen, majd néhány kör után, ahhoz is mondom „szabályt”)* Sosem tudják megunni, mindig azt kérdezik, hogy ugye a szobros játék lesz az első. Személy szerint én is szeretem, mert **végtelen lehetőség** van benne, jól átmozgatja a lehető legtöbb izomcsoportot és természetesen nem utolsó szempont az sem, hogy rengeteg humort lehet belevinni, sőt akár a **meg nem fogalmazott érzelmek** kifejezése is lehet, vagy az **átélt élmények** kijátszására is lehetőséget ad. Értem ez alatt azt, hogy ha a szobornál azt kérem, hogy olyan arcot mutasson ahogy most érzi magát, vagy hogy olyan szoborrá változzon, ami a legjobb/legrosszabb volt a napjában. Ezekkel mind lehetőséget adok nekik arra, hogy ha nem is fogalmazzák meg, de a játék segítségével feldolgozzák ezeket az élményeket, érzelmeket. Sok esetben aztán amikor megbeszéljük ki milyen szobor, maguktól elmesélik azt, amit átéltek, vagy megfogalmazzák érzéseiket.

Az **árokfogóval** a **reakcióképesség** vizsgálata volt a célom. A különböző területeket ragasztószalaggal jelöltem ki. A fogó (későbbiekben több fogó) a középső részben mozoghatott. A menekülőknél át kellett jutni egyik oldalról a másikra. Ebben az első változatban még nem volt semmi nehezítés, és eleinte csak egy fogó volt középen.

A **körhinta** játék a kedvenceim közé tartozik. Mindennapi munkám során is többször játszom a gyermekekkel az ovis csoportban, mert élvezetes, a **társas kapcsolatokat** is kiválóan fejleszti és természetesen az **együtt mozgás** képességét is.

Körhinta: a gyermekek körben állnak, kézfogással. Menetirányba fordulnak, és elkezdnek futni. Az indulást az jelzi, amikor elindítom a zenét, a megállást pedig az, ha lekapcsolom. Nagyon kell figyelni, hogy minél gyorsabban futnak, annál nehezebb megtartani az erős, stabil kézfogást, illetve annál nehezebb biztosan megállni amikor a zene is megáll, hogy ne menjenek neki a másoknak.

Mivel vannak, akik már ismerik a játékot, igaz csak előző évben játszották, így nekik egy kicsit könnyebb dolguk volt, ugyanakkor nehezebb is, mert nehezen viselték, hogy vannak olyanok, akik még nem ismerik és emiatt nem megy olyan jól, **szétszakad a kör**, és a megállást sem tudták „**karambol**” nélkül megcsinálni. Persze ez nem várható el ebben a korban, hiszen ennél a játéknál a fizika törvényei is jelen vannak, és **nem könnyű játék**. Ugyanakkor nagy segítség is voltak azoknak, akik nem ismerték, hiszen valamennyire irányították a játékot, ők maguk is mondták azokat az instrukciókat, melyeket én nekik mondtam a tanításnál. Összességében azt mondhatom, hogy kellő mennyiségű gyakorlással valószínűleg jobban fog majd menni ez a játék, valamint kölcsönösen segíti a többi körjáték és ez a játék is más játékoknál a kör megtartását. A 4.-5. kör után egész jól ráéreztek, egyre kevesebbszer szakadt szét a kör.

A vizsgálatom következő része egy **kapuzós játék** volt, amelyben már megjelentek az **egyszerűbb tánclépések** is. (*lippentő, egylépéses és kétlépéses csárdás, futó, lengető*) 2 gyermek kaput tart, a többiek kézfogással, valamilyen tánclépéssel mennek körbe, közben áthaladnak a kapu alatt is. Amikor leáll a zene, leengedik a kaput. Ahol a kaput leengedték, ott lesz a következő kapu, így már 2 pár tart kaput. Ez így megy addig, amíg elfogynak a körből a gyermekek, mindenki kapu lesz. A játék közben változtathatjuk a lépéseket, a könnyebbekkel kezdünk (csárdások, majd futó, lippentő és lengető) Ezeket a tánclépéseket úgy válogattam össze, hogy mindenkinek új legyen, de a **legegyszerűbb alaplépések** legyenek. Akik szeptemberben csatlakoztak a táncsoporthoz, nekik **nehézséget okozott több dologra figyelni**: arra, hogy jól hajtsák végre a lépést, haladjanak vele, hogy fogják egymás kezét és ne szakadjanak el. Akik már jártak előző évben is táncra, akaratlanul is egyre inkább a zene **ritmusának megfelelően** csinálták a lépéseket. Itt egészen megoszlott a csapat, mert akik már jártak, nagyon élvezték ezt a játékot, többször is kérték, hogy játsszuk újra, míg azoknak, akik szeptemberben kezdték, nehézséget okozott, ők inkább a **fogójátékokat** szerették volna folytatni.

Tánclépések tanítása

A kapuzós játék után következtek az **egyszerűbb tánclépések tanulása körben állva**. Ezek a lépések mind a **vasi ugrós** táncanyagából álltak össze, a gyermekek számára **ismeretlen, új**

anyag volt. Először csak lépegettünk a zenére, hogy **átvehessék a ritmust**. Majd tetszőlegesen mentünk a teremben, kis **játékosságot** csempészve az egészbe, akinek a fejét megérintettem, csatlakoznia kellett hozzám és így tekergőztünk, végül visszaálltunk körbe. Ezután a **tánclépések felépítése** a következő volt: *egylépéses csárdás, kétlépéses csárdás, csárdás dobantással, fut-fut megáll, terpesz zár, lengető (egyik lábon ugrál, másikat előre hátra „lengeti”, majd lábváltás)*. A csoportban levő fiúk miatt egy *csapást* is tettem a táncanyagba. Egy egyszerű taps, üt, lábváltás volt ez a lépés.

Amikor már mindenkinek mentek a lépések, egy kis **tükörjátékot** játszottunk. Aki szeretett volna középre állt, mutatott egy lépést a tanultak közül és a többiek pedig leutánozták. A **legnagyobb különbségek** ennél a résznél jelentkeztek, mint ahogy számítottam is rá. Igaz, hogy a **vannak olyan gyermekek, akik** már egy éve járnak néptáncra, de az első évben csak népi gyermekjátékokkal, dalokkal, körjátékokkal foglalkoztunk. De mégis ők **gyorsabban tanulták meg az alaplépéseket**, mint azok, akik ebben az évben csatlakoztak a csoporthoz. A csapás a fiúknak nagyon tetszett, a lányok nem szívesen csinálták. Végül **párba** állítottam őket, úgy táncolhattak. Inkább a **lány-lány, fiú-fiú** párokat részesítették előnyben.

Foglalkozás levezetése

A tánclépések után már levezető játékok következtek. Eljátszottuk ismét az **árokfogót**, olyan változtatással, hogy **futás helyett valamelyik tánclépéssel** kellett közlekedni. Azok, akik jártak hozzám már egy évet, hiába nem tanulták előtte a lépéseket, **nem okozott** ez különösebb problémát, de a többiek annyira **nem lelkesedtek** ezért a változatért, úgyhogy 2 ilyen forduló után visszatértünk a játék **eredeti** változatához. Az utolsó játék az **egy esős-napocskás** játék volt. (*játék leírása: Sárga és kék tulipánt emelek a magasba, szól a zene. Amíg a sárga van magason, süt a nap, jó idő van, táncolhatnak, ugrándozhatnak, futkározhatnak szabadon. Ám amikor a kéket emelem magasba, esik az eső, el kell bújniuk az eső elől valahova- felülni a padra/felállni a padra stb.*) Azért erre esett a választásom, mert **ez az egyik legkedveltebb játékuk** az utóbbi időben és ezért egy ideje ezzel zárjuk a foglalkozásokat. Ezek az eredmények és következtetések az **októberi mérés** eredményei voltak.

*B. szeptemberben szinte egyáltalán nem állt be a foglalkozásokba, **oldalt** ült és figyelte a történéseket. Mivel a gyerekeket ismerte, ezért nem volt kényelmetlen a közeg neki, azonban a mozgásából adódó hátránya miatt, **nem szívesen állt be** semmibe, ami ismeretlen jellegű mozgás volt számára. Ez az óvodába kerülésekor is így volt. Azonban azt észrevettem, hogy a **mondókákat, dalokat**, ahogy a többiekkel ismételtgettük, játszottuk, ő is **mondogatja**. Nem*

hangosan, hiszen a még a beszédet is tanulja, de **formálgatja a szavakat**, mozgatja a száját, illetve a mozgásokkal kíséri, melyek a játékhöz tartoznak. Amint észrevette, hogy látom ezt, zavarba jött és abbahagyta. Közbe- közbe mozgolódott, tapsolt ő is ahogy a többiek, a futásos játékoknál a **terem szélén próbálkozott** a futással, bár még nagyon kezdetleges neki és kényelmetlen mozgásforma, de önszántából próbálgatta és tetszett neki, ha sikerült. A **népzeneét mindig is szerette** mióta óvodába került, így amikor szólt a zene, látszott rajta, hogy tetszik neki, élvezi. Amíg a többiekkel közösen játszottunk, tánclépéseket tanultunk, ő is a maga tempójában, szívesen, de a terem szélén egy-egy mozgást próbált csinálni, ugyanúgy, ahogy a futást. Nem is erőltettem azt, hogy beálljon közénk, mivel tudtam, az óvodai haladásából is, hogy sokkal hamarabb oldódik, ha a **saját tempójában** ismerheti meg mi is ez valójában. Ismerve az állapotát, 2 hónap alatt azt, hogy hasonló dolgot csinál, mint a csoport, már nagy haladásnak könyveltem el. Beszédének és mozgásának állapota is nagyon nagy hátrányt jelent számára, így örültem, hogy ha nem is együtt, a többiek között, de igyekezett mondogatni a mondókát, utánozni a mozgásokat, amit csináltunk. A szülő elmondása alapján azt a visszajelzést kaptam, hogy észreveszi otthon, hogy néha, még ha nem is kivehető, érthető a beszéde, felismerni a mondókákat a hangsúlyozásból, illetve mintha közbe-közbe próbálgatna énekelni.

Februári foglalkozás

A foglalkozást szinte teljesen ugyanígy megtartottam **februárban** is. Ekkor már **számottevő, észrevehető** volt a fejlődés mind B esetében, mind pedig a többi gyermeknél, sőt még olyan különbségek is megfigyelhetők voltak, hogy ki az, aki már járt egy évet és ki az, aki az adott tanévben kezdte a táncot.

A gyermekek hatalmas **fejlődésen** mentek keresztül (a néptánc szempontjából). A csoport **heti egyszer** vesz részt néptánc foglalkozáson, ami körülbelül **30 percig** tart. Az elején és a végén mindig játszunk valamit, általában megszokott 2 játék van, amint azt már az előző foglalkozás leírásakor említettem. Az októberben a foglalkozás alkalmával táncolt, tanult, és azóta is gyakorolt **lépéseket már önállóan, figyelve a zene ritmusára táncolják**. Szívesen táncolnak párban. **Jobb** lett az **erőnlétük, kitartóbbak** lettek, kevésbé fáradnak el a foglalkozások során. A kapuzós játéknál a **csárdást** már majdnem mindig a zene **ritmusának** megfelelően táncolták. A **körhinta** játékkal az októberihez képest hatalmas **előrelépés** történt. Szinte tökéletesen végre tudták hajtani, **nem szakadt el a kör**, a megállások is majdnem mindig simán mentek. A **csoport egyik kedvenc játéka lett**, sokszor elő kell vennünk. Tovább is fejlesztették már, új szabályokat találtak ki, éppen milyen zenére hogyan kell haladni. (pl.: gyorsabb, friss csárdás zenére futás, lassú csárdásnál séta, ugrásoknál szökdelés, ugrálás)

Amiben megfigyelhető volt, hogy **ki csatlakozott később** a csoporthoz, az a zenére való mozgás, a tánclépések elsajátítása. Egyértelmű volt a fejlődés mindkét gyermekcsoportnál, de akik csak **ebben a tanévben** kezdtek el táncolni, ők sokkal **lassabban sajátították** el a különböző tánclépéseket, nekik nagyon nagy segítség az „Így tedd rá!” program eszköztárából használt dió, tulipán, vagy akár a gumi is. Akik már jártak egy évet, nekik nem volt annyira szükségük ezekre az eszközökre, hamarabb sikerült eltáncolni a lépéseket, sok esetben már zenére is.

B. a februári foglalkozást, igaz azt nem mondhatom, hogy teljesen végig csinálta, de nagyon sok rész volt, amibe beállt, azt tudom mondani, hogy a többiekkel együtt. Lassú tempója és fáradékonysága természetesen észrevehető volt és ezek miatt néha kivált a csoportból és a terem széléről figyelve pihent. Az elején és a végén lévő játékokba már teljesen becsatlakozott, a társaival együtt futott, játszott. Aranyosak, segítőkészek a csoporttársai, sokszor sietnek a segítségére, sokszor egyszerűen csak egy kedves szóval motiválják, de mindig igyekeznek segíteni neki. Néha az neki terhes, olyankor kicsit mérgesebben ellöki társa kezét például, ha olyan jellegű a segítség.

Mozgásában bekövetkezett változások: észrevehetően javult a mozgásának összerendezettsége, egyensúlya fejlődött. Izomtónusa sokat erősödött, könnyedebben ugrik, fut. Saját testére figyel, ami számomra meglepő volt, de a körhinta játékba is szívesen beáll, örömmel játszik a többiekkel abban is. A 30 perces foglalkozást végig még nem bírja, de a kezdetekhez képest nagy lépést tettünk meg. Egyre később fárad el, egyre bátrabban próbálgatja a tánclépéseket is utánozni. Érezhetően szereti ezt a mozgásformát, nagyon motiválja a népzene, illetve a társai is, ezek mellett pedig nagyon jó a kapcsolatam vele, így ezek együttes hatása úgy gondolom, hogy idővel még nagyobb fejlődés eredményez. A játékoknál, melyeket a foglalkozások során játszanak, néha-néha már vállal valamilyen kisebb szerepet is, például nagyon szeret a „Tekeredik a kígyó!” játékban első lenni, ő vezetni a sort. A szülő elmondta, hogy beszerezték otthonra is azokat az eszközöket, melyeket használunk néptáncban, elkérte a zenéket melyekre táncolunk. Elmesélte, hogy rendszeresen előkerülnek otthon is, hogy sokat hallgatják a zenéket, és a beszéd lassú fejlődése ellenére, a dalokat nagyon szívesen énekli. Összességében, itt is azt mondhatom el, hogy sikeresen alkalmazható a néptánc a fejlesztésben, gyógypedagógiai szempontból a hatásai bizonyítottak.

5.4 Tapasztalataim, következtetésem:

- ➔ a **táncos** gyermekeknek sokkal jobb az **állóképességük** nem táncos társaikénál, ez az újonnan csatlakozottak esetében volt megfigyelhető
- ➔ a fogójátékoknál megfigyelhető volt, hogy a táncos gyermekeknek jobb a **téri tájékozódó képességük és a reakcióképességük** azoknál, akik nem járnak néptáncra
- ➔ a néptáncos gyermekek több dologra tudnak összpontosítani
- ➔ az októberi foglalkozásnál **ösztönből**, érzéseikre hagyatkozva játszották a játékokat, a februárinál már sokkal inkább átlátták, logikusabban játszottak
- ➔ a néptánc **komplexitása**, nagyban hozzájárult az SNI kisfiú ilyen mértékű fejlődéséhez
- ➔ nem csak ilyen problémák esetében, hanem magatartászavar esetében is nagyon pozitív hatásai vannak a rendszeres néptáncnak

Tapasztalatból mondhatom, hogy a **néptánc**, ahogy azt az interjúban is hallhattuk, illetve saját tapasztalatom alapján is, hogy a legkomplexebb mozgásforma, rengeteg **pozitív hatással** van a gyermekekre **óvodáskorban** (is). Fejleszti a **társas kapcsolatokat**, elősegíti a **testi fejlődést** és a **kognitív képességekre** is kedvezően hat. A **gyermekek** természetüknél fogva **kíváncsiak, érdeklődők, fogékonyak** mindenre. Úgy gondolom, hogy **hasznos** lenne a fejlesztő foglalkozások közé bevenni a **néptáncot is az óvodákban**, iskolákban, de akár a terápiás felhasználása is mindenképpen megfontolandó.

5.5 Kapott eredmények értékelése

I. A fejlesztési módszerek között, a terápiás lehetőségek között a néptánc nem kap elég nagy hangsúlyt

A munkám során, illetve az egyetemi gyakorlataim során is azt tapasztaltam, hogy **kevés, vagy szinte nincs is** olyan pedagógus, gyógypedagógus, aki a **néptáncot**, vagy akár a népzene **beillesztene** a foglalkozásaiba, akár a mindennapokba is. Akinél esetlegesen jelen van más miatt, ott kaptam olyan beszámolót, hogy néha-néha egy- egy játékot felhasznál, de ez egyáltalán nem volt jellemző. Hiába kapnak ajánlatot a szülők, **kevésbé választják** ezt a mozgásformát, pedig ahogy az eredmények és a tapasztalatok is mutatják, mind- mind nagyon pozitív hatással van a gyermek fejlődésére, csak valahogy kevés emberhez jut el az információ ezekről a hatásairól a népzene, néptáncnak. Mindemelett a terápiás felhasználásáról pedig egyáltalán nincs tudomásom, egyelőre nem találkoztam kimondottan néptánc-terápiás foglalkozással.

Így az első hipotézisem, miszerint a néptánc és a népzene nem kap elég nagy hangsúlyt a fejlesztési módszerek és a terápiás lehetőségek között, bizonyítást nyert.

II. A népzene, a néptánc pozitív hatásai

Ezt ugyancsak az eddigi munkámból adódó tapasztalataimmal tudom alátámasztani. A csoportjaimban, többször is találkoztam ilyen problémával küzdő gyermekkel, és sajnos ahogy észreveszem, egyre több gyermeknél jelentkeznek hasonló problémák. A rendszeres néptáncfoglalkozások alkalmával, a játékokat játszva, ezek a gyermekek **észrevétlenül** is **közelebb kerülnek** társaikhoz, egyre jobban **beilleszkednek** a csoportba és ezáltal a közösségbe, az óvodai csoportba is, ugyanez tapasztalható az iskolás korosztálynál is. Rengeteg olyan játék, gyakorlat van, amihez nem kell még csak **egymás kezét sem megfogni**, mégis nagyon **jó hatással** van a gyerekek **kapcsolatára**. A legnagyobb eredmény, amikor egy beilleszkedési zavarral küzdő kisgyermek, aki év elején amikor beiratkozott hozzám, aki „elvolt” a foglalkozásokon, de nem állt párba, a körben csak mellettem állt, sokszor agresszív reakciói voltak, dühkitörései. Év végére sikeresen elértem, hogy párba álljon, a csoport teljes értékű tagja legyen és nyugodt légkörben teljenek a foglalkozások. Előfordulnak természetesen még rosszabb pillanatok, napok, de nagyon sokat segítettek a rendszeres néptáncfoglalkozások. *Így a második hipotézisem szintén beigazolódott.*

III. Különbség a néptáncra járó és nem járó tanulási zavaros gyerekek teljesítménye között

Következő feltételezésemet a **vizsgálattal** támasztom alá. Hipotézisem arra vonatkozott, hogy a **táncra járó** gyermekeknek **jobb a teljesítményük, állóképességük, a téri tájékozódásuk és a szociális készségeik, illetve a néptánc az iskolai teljesítményükre is pozitív hatással van.** *Úgy gondolom, ezt a hipotézist a kutatásom segítségével sikerült bizonyítanom, alátámasztanom.*

5.6 Összegzés

A **saját vizsgálatom** és a **szakirodalom** elemzésének eredményei több szempontból is **hasonlóságot** mutatnak, illetve megegyeznek, és **alátámasztják** a felállított **hipotéziseim**. A szakirodalmi áttekintésben bemutatott eredmények és a saját kutatásom alapján elmondható, hogy a **néptánc pozitív hatással van az óvodás gyermek fejlődésére**. Azonban az is kiderült, hogy mekkora **hiány van a szakképzett pedagógusokból, gyógypedagógusokból**. Már a szakirodalmakból is kiderül, hogy **ez nem csak napjainkban probléma**, hanem már jó ideje fennáll. **Szombathely**, véleményem szerint, **szerencsés helyzetben van**, hiszen működik itt

egy alapfokú művészetoktatási intézmény, ahol kiemelkedő szaktudású pedagógusok tanítanak, az általános iskolák és gimnáziumok többségében a tananyag részévé tették a néptáncot. Azonban sajnos sem az óvodákban, sem az iskolákban, gyógypedagógiai megközelítésből **nem fordítanak rá kiemelt figyelmet**. Nem a szó rendes értelmében vett néptánc tanítást gondolom, hogy be lehetne vezetni, mint fejlesztő foglalkozást vagy terápiát, de a mozgásokat, a zenét nagyon jól lehetne használni ilyen célú foglalkozásokra, rehabilitációs órákra. Hiszen többféle művészetterápiát ismerünk, amik már régóta a gyakorlatban vannak, ezt is lehetne használni ugyanúgy. **Az egyetemi gyakorlataim és az összefüggő gyakorlatom során is több foglalkozásomba beleépítettem a népzene, néptáncot, a hagyományokat.** A gyermekek **nyitottak voltak**, életkortól függetlenül, tehát ugyanúgy a 3. osztályosok is, mint az elsősök, érdeklődők, többször a **szünetek ideje alatt is játszották azokat a népi gyermekjátékokat**, melyeket egy-egy foglalkozásba beépítettem.

5.7 A fennálló probléma lehetséges megoldása

Az eredmények alapján úgy gondolom, hogy nagyon **fontos, hogy a pedagógusképzés, és ezalatt a gyógypedagógus képzést is értem, során minél több ismeretet sajátíthassunk el néptáncból, a néphagyományokról, és a zenei nevelésen belül a népzenéről.** Az elméleti ismereteken kívül még **nagyobb hangsúlyt kell fektetni a gyakorlatban történő tapasztalatszerzésre.** Mivel ez, a **pedagógusok** szakmai tapasztalatai és **felkészültsége** nagyban **befolyásolja az óvodáskori néptánc oktatást.** Jelentős **szerepet kapnak a továbbképzések, tanfolyamok,** fontos, hogy az óvodák és iskolák, gyógypedagógiai intézmények, lehetőséget biztosítsanak a pedagógusoknak ilyen irányú továbbképzéseken való részvételre. Azonban úgy gondolom, hogy már az is egy probléma, hogy **nagyon kevés ilyen jellegű továbbképzés indul.** Véleményem szerint, arra a hiányra, **ami az óvodáskori néptánc oktatásban és a néptánc gyógypedagógiai területen való felhasználásában jelentkezik, egy kezdő megoldás lehet az, hogyha továbbképzések indulnának kifejezetten gyógypedagógusok részére.**

6 Összefoglalás

Az idő előrehaladtával világunk egyre modernebbé válik, felgyorsul. A régi dolgokat felváltják az újabb és újabb dolgok. Sajnos ezt tapasztaltam a néphagyományainkkal is. 23 éve néptáncolok, és akárhányszor ezt valahol megemlítem, sokszor előfordul, hogy csodálkozó tekinteteket kapok. Dolgozatom **célja** az volt, hogy megtudjam, hogy **a néptáncot mennyire lehet alkalmazni terápiás céllal, hogy beépíthető lenne-e a gyógypedagógiai foglalkozásokba.** Az interjúval történő adatgyűjtés során arra törekedtem, hogy minél több információt szerezzek arról, hogy a néptánc jelen van-e a gyermekek mindennapjaiban, illetve mivel a csoportban van SNI gyermek, rá milyen hatással van, illetve érzékelhetőek-e változások. A táncpedagógusokkal készített interjúval célom volt, hogy más szemszögből is bepillantást nyerjek a néptáncoktatásra és a néptánc hatására óvodás korban, illetve, hogy **szakmai szemmel is alátámasztást** nyerjek a feltételezéseimnek.

A dolgozat készítése közben a folyamatos vizsgálatokkal, interjúkkal, illetve a gyakorlatokon való részvétel során is, mindenhol azt tapasztaltam, hogy teljesen **pozitív** a vélemény a **néptáncról**, elismerik a fejlesztő hatásait, azonban egy kicsit sötétben tapogatózó ez az egész téma. Gyógypedagógusokkal való beszélgetés során is rákérdeztem, legtöbb esetben azt a választ kaptam, hogy **jó lenne, de nem értenek hozzá.** Véleményem szerint ez egy olyan kiaknázatlan dolog, amivel egy teljesen új irányzat indulhat el a terápiák között, és magyarként ilyen kincsekkel a kezünkben nagyon jó lenne élni is ezzel. Nem titkolt célom, amihez indulásként ezt a kutatást, dolgozatot készítettem, az, hogy utat törjek a népzenenek, néptáncnak a gyógypedagógiai „világban” is, hogy egy új irányzatot indíthassak el, új módszert dolgozzak ki a terápiák között.

Tartalmi kivonat

Kulcsszavak:

- népzene, néptánc
- terápiás használat
- fejlesztési lehetőségek

A dolgozatom fő témája a tánc szerepe volt az óvodai testnevelésben, azon belül is a népzene és a néptánc fejlesztő hatásai, mégpedig gyógypedagógiai megközelítéssel. A kutatásom hipotézise az volt, hogy a fejlesztési módszerek között, a terápiás lehetőségek között, nem kap akkora hangsúlyt, sőt szinte semennyi hangsúly a népzene és a néptánc, emellett az, hogy a népzene, a néptánc pozitív hatással van a beilleszkedési és magatartászavaros gyermekek mindennapi életére, nem utolsó sorban pedig, hogy jelentős különbség figyelhető meg a néptáncra járó és nem járó tanulási zavaros gyerekek teljesítménye között.

A dolgozatomban elemzek két interjút, amit két különböző intézmény- egy alapfokú művészetoktatási intézmény és egy óvoda- vezetőjével készítettem el. Emellett, a kutatásomhoz egy megfigyelést, kísérletet is elvégeztem, amelynek célcsoportja egy óvodás csoport volt. Ebben esettanulmányként, egy sajátos nevelési igényű kisfiút is bemutatam, illetve azt, hogy rá milyen hatással volt a rendszeres néptáncra járás.

A dolgozatomban egy októberben és egy februárban megvalósított néptánc foglalkozást mutatok be, a foglalkozás menetét és a megfigyeléseket, tapasztalatokat.

A dolgozat elkészítésének végére a hipotéziseim igazolást nyertek, saját kutatásom alapján elmondható, hogy a néptánc mennyi pozitív hatással van az óvodás gyermek fejlődésére és mennyire jól beilleszthető lenne a terápiás foglalkozások közé. A legfontosabb tanulság, amelyet levontam, hogy valóban az egyik legkomplexebb mozgásformának mondható, nagyon sok lehetőség rejlik benne, csak sajnos kevés a szakképzett gyógypedagógus, szakember.

Sopron, 2024, április

7 Felhasznált irodalom

1. Antal L. (1996). *A néptánc tanítása*. Szombathely: A Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Testnevelés-és Sporttudományi Intézetének Kiadványai
2. Antal L. (É.n.). *Néptánc az iskolában*. Szombathely: A Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Testnevelés-és Sporttudományi Intézetének Kiadványai
3. Antal L. (2002). *Néptáncpedagógia*. Budapest: Hagyományok Háza Népművészeti Műhelye
4. Báthory Z. – Falus I. (szerk.) (1997). *Pedagógiai lexikon (II.kötet)*. Budapest: Keraban Könyvkiadó
5. Budainé Balatoni K. (2011). *Így tedd rá! Táncos mozgásfejlesztés az óvodában óvó- és táncpedagógusok részére*. Budapest: Saramis Bt
6. Molnár I. (1947). *Magyar táncgyománnyok*. Budapest: Magyar Élet Kiadása
7. Pesovár F. (É.n.). *A magyar nép táncelmélete*. Budapest: Népművelési Propaganda iroda

8 Mellékletek

8.1 *A gyermekekkel végzett foglalkozás menete*

A foglalkozásom menete:

- szobros játék (bemelegítésnek)
- árokfogó
- körhinta játék
- kapuzós játék, ebbe már egyszerűbb tánclépéseket is tettem
- tánclépések tanulása
- árokfogó (kisebb változtatásokkal)
- levezető játék- napsütés-eső

8.2 *Az tánciskola vezetőjéhez szóló interjúkérdések*

1. Mióta foglalkozik a néptáncsal?
2. Kérem mutassa be a tánciskolát. Jelenleg hány csoporttal működik és körülbelül hány fővel?
3. Hány táncpedagógus dolgozik az iskolában?
4. Milyen végzettség szükséges ahhoz, hogy valaki itt dolgozhasson?
5. Megvalósul az integráció a tánciskolában?
6. Milyen kiemelendő, emlékezetes esetekkel találkozott munkája során, kérem meséljen ezekről.
7. Miben különböznek a „sima” óvodás gyermekek, a néptáncos gyermekektől, illetve gyógypedagógiai megközelítésből lát-e különbséget?
8. Mi a legoptimálisabb életkor a néptánc elkezdésére?

8.3 *Az óvodavezetőkhez szóló interjúkérdések*

1. Az Ön óvodájában találkozhatnak a gyermekek néptáncsal?
2. Van a csoportban SNI gyermek?
3. Mi a tapasztalata, van-e rá valamilyen hatással a mindennapi népzene, néptánc?
4. Az Ön óvodájában van olyan óvodapedagógus, aki tud néptánc foglalkozást tartani?
5. Az intézménybe jár ki heti rendszerességgel néptáncpedagógus?

6. Hogyan valósul meg az óvodában a néphagyományőrzés?
7. Ha van szolgáltatásként a néptánc, akkor hány alkalommal, és milyen időtartamú a foglalkozás?
8. Kérem írja le véleményét abban a témában, hogy a néptánc mennyire van jelen az óvodákban, mennyire lenne fontos a gyermekeknek megismerkedniük a néptáncsal, néphagyományokkal.